

09.10.2024

INNSPILL FRA BIRDLIFE NORGE ØVRE EIKER OG OMEGN LOKALLAG TIL KOMMUNEDELPLAN FOR NATURMANGFOLD I ØVRE EIKER

BirdLife Norge Øvre Eiker og omegn lokallag håper at foreliggende og kommende planer som arealbruk og natur vil føre til reell ivaretagelse og forbedring for fuglelivet i Øvre Eiker. Dette forutsetter at vi har naturtyper hvor også planter og insekter trives, og at det finnes gode leveområder hvor fugler kan hekke og raste uforstyrret. I tillegg forutsettes målrettet arbeid for å spre kunnskap om arter og holdninger om verdien av å ivareta disse. Kommunen må i samarbeid med frivillige krefter bevisstgjøre befolkningen om hvordan hver enkelt kan bidra. Ofte er det enkelt å legge bedre til rette for fuglelivet.

Vårt lokallag har siden oppstarten i 1974 observert, kartlagt og registrert fuglenes forekomst i Øvre Eiker. Få kommuner har en like grundig og langvarig oversikt over fuglelivet. Boka «Fuglelivet i Øvre Eiker» (red. Steinar Stueflotten, 2009) og den kompletterende «Fugler i Øvre Eiker 2009-2019» (se: <https://www.birdlife.no/innhold/bilder/2021/06/06/8007/rapport.pdf>) gir en omfattende og detaljert oversikt over artsmangfoldet av fugler i kommunen. Foreningens feltutvalg utgir dessuten årlige rapporter om alle observerte arter. Det er registrert et meget høyt antall observasjoner i den digitale portalen artsobservasjoner.no, som driftes av Artsdatabanken på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet. Dette materialet utgjør et svært nyttig redskap i det planmessige arbeidet for naturmangfold.

Et viktig hjelpemiddel i arbeidet med naturmangfold er også Miljødirektoratets Naturbase, hvor alle naturreservater og andre viktige naturområder er kartfestet. Se: <https://geocortex02.miljodirektoratet.no/Html5Viewer/?viewer=naturbase>

Arealforvaltning basert på hensynet til naturmangfold er som nevnt nøkkelen til et rikt fugleliv. Herunder også valg av driftsformer i jordbruk og skogbruk. Kommunen bør tilstrebe bevaring av sammenhengende områder med gammel skog, initiere mest mulig lukket hogst i områder under drift og gjensetting av livsløpstrær. Av stor viktighet er kartlegging av reir med vernede rovfugler og spillplasser for storfugl, og å beskytte disse fra ødeleggelse og forstyrrelse. Kommunen bør bruke virkemidlene i plan- og bygningsloven til å ta vare på alle relevante naturtyper. Der det ikke er mulig å ha større sammenhengende områder med ville trær og planter, bør det sørges for korridorer og «øyer» av disse naturtyper, hvor insekter, fugler og andre dyr kan leve og forflytte seg. Restarealer og vegetasjon mellom dyrkede arealer i jordbrukslandskapet må beholdes og økes for å inngå i denne sammenheng.

Av særlig viktighet for fuglene er våtmarker og vannveier. Langs disse bør kommunen sette strenge regler for hogst og ødeleggelse av vegetasjon, iverksette systematisk kontroll med at disse blir overholdt og reagere raskt ved regel- og lovbrudd. Forurensning er også en stor trussel mot fuglelivet. Både gjennom utslipp i til jord og vann, og ved manglende rydding av plast, fiskesnører og

annet som fuglene ofte tar skade av. Regelmessige ryddeaksjoner er således av stor viktighet. Det samme gjelder forebyggelse av forurensning gjennom opplæring og informasjon til næringer, skoler og publikum for øvrig.

SÆRLIG VIKTIGE FUGLEOMRÅDER

Mange områder i kommunen er spesielt viktige for fuglelivet. Alle nedenfor nevnte steder bør kommunen snarest mulig registrere i et register over de mest verdifulle naturområder i Øvre Eiker. Ivaretagelsen av disse områder kan skje i samarbeid med grunneiere, foreninger og enkeltpersoner som innehar kompetanse som bør utnyttes.

Når det gjelder de aller viktigste områder for fugler i Øvre Eiker kommune, peker Fiskumvannet seg ut. Den del som tilhører naturreservatet er godt ivaretatt, men kommunen bør innføre en jaktfri buffersone mot omkringliggende jaktområder og sørge for opphør av forstyrrende fising og båttrafikk i den isfrie årstiden.

For Hagaøya har det vært fremmet ønske om bruforbindelse til Loesmoen. Dette vil vi på det sterkeste fraråde. På øya finnes to hønsehaukreir, som raskt vil forsvinne ved økt ferdsel. Også mange andre fuglearter har her funnet et uforstyrret leveområde. Vi anbefaler at Øvre Eiker kommune gir Hagaøya en vernestatus, og avviser bygging av både bru og annen tilrettelegging for friluftsliv. Øya er unik som den siste av øyene i elva med en så høy grad av uforstyrrethet. Her kan kommunen vise at hensynet til naturen noen steder må prioriteres foran hensynet til menneskelig utfoldelse, som i dette området allerede har et rikt utvalg av spaser- og opplevelseseier til rådighet.

Vestfosselva med kantsoner og nærliggende kulturlandskap, samt Drammenselva nedenfor Hellefossen, er viktige lokaliteter for blant annet overvintrende svaner, ender og dvergdykkere. Langs Vestfosselva bak Eikersenteret ligger den verdifulle lille Prestebråtan elveskog, eid av Den Norske Kirke, hvor mange fugler hekker. Dette må få ligge i fred. Flere av naturreservatene i kommunen er også viktige fuglelokaliteter. Dette gjelder bl.a. Kolbergtjernmyra NR, og edellauvskogsreservatene på Råen, Stavlum og Sandsbakken. Ospåsen-Svartskurden er et viktig område for hakkespetter og dermed også for andre hullrugende arter. Strekninga Hamre-Storekleiv langs Eikeren er viktig for nattravn. Kolbrekkvannet og et par andre vann er viktige for storlom.

Langs åryggen som går fra Skarra via Kolberg og Hals til Nordbyhaugen finnes utvalgte naturtyper, prioriterte arter, edellauvskog, gravhauger og gravfunn m.m. på rekke og rad fra sør til nord. Omkranset av et ellers monotont jordbrukslandskap. Hele ryggen framstår som en kalkrik oase for et stort mangfold av arter, som er ganske særegent og trenger sterkt vakthold mot ytterligere nedbygging gjennom den løpende kommunale planleggingsvirksomheten.

Det finnes mange flere områder enn disse av viktighet for fuglene. Ofte mindre områder, som mange kanskje oppfatter som ubetydelige, «tomme», «bare buskas» el.l. Sett med faglige briller framstår de derimot som uvurderlige bidrag til å ivareta naturmangfoldet. Videre kartlegging kan gjerne gjennomføres i samarbeid med BirdLife, slik at nye områder kan føres inn i kommunens register av steder der det må tas ekstra hensyn.

Bergsvingen er et populært og viktig utsiktspunkt for fuglekikkere. Både fordi det gir god oversikt over en mye brukt fugletrekkroute langs dalen, med tilhørende rasteplasser, og fordi Bergsvingen er lett

tilgjengelig for naturinteresserte med bevegelseshindringer. Her bør derfor sikres fortsatt mulighet til parkering og opphold. Oppføring av byggverk som hindrer fritt utsyn i alle retninger må ikke tillates.

LANDBRUK

Vi vil oppfordre til å sette «naturvennlig» som et hovedmål for landbruket. Benyttelse av driftsformer som tar hensyn til ville planter, insekter og dyre- og fuglelivet er åpenbart avgjørende for naturmangfoldet. Dette innebærer at kommunen bør ha klare målsettinger både innenfor husdyrhold, jordbruk og skogbruk. For skogbruket tilligger et særlig ansvar for å ta vare på våre bestander av fredede rovfugler, og den natur disse trenger for å overleve.

NATURMANGFOLD

Kommunen bør ha som hovedmål at naturverdiene ikke bare skal bevares, men også økes. For å oppnå dette må målet være å forbedre økosystemene, herunder alle våtmarker. Øvre Eiker har våtmarker av nasjonal og internasjonal betydning for fuglelivet, med forekomst av mange truede arter.

Registreringer av fuglelivet er en anerkjent miljøindikator, som benyttes både av FN, norske myndigheter og andre. Denne bør også tas i bruk av kommunen.

For øvrig er det mye kommunen kan og bør gjøre i tillegg til å lage en samlet oversikt over viktige områder. Overvåkingsprogrammer kan iverksettes. Føre-var-regler kan vedtas. Bruk av konsekvensutredninger kan styrkes. Kommunalt vern kan være et vesentlig bidrag, noe som gjelder spesielt for å lage romslige buffersoner rundt vernede områder. Som nevnt ovenfor egner den verdifulle Hagaøya seg meget godt for kommunalt vern.

Nåværende vernet areal i Øvre Eiker ligger langt under landsgjennomsnittet, og enda lenger fra målet som Norge har forpliktet seg til å verne gjennom internasjonale avtaler. For å nærme oss disse mål må alle kommuner ta sin del av ansvaret.

Kommunen bør også ha som målsetting på selvstendig grunnlag å vurdere om statlige myndigheter har innført forvaltningsplaner i naturvernområder som er best mulig egnet til å oppnå verneformålet, og eventuelt oppfordre til forbedringer. For å øke forståelsen for naturverdier bør det legges til rette for at flest mulig gis anledning til å besøke reservater og andre viktige områder på en hensynsfull måte. Alle som observerer fuglelivet vil raskt måtte erkjenne at forstyrrelser fra menneskelige aktiviteter er et stort problem for fuglene. Dette kan kommunen motvirke både gjennom økt vern, buffersoner, relevant informasjon til befolkningen og vedtak om spesifikke adferdsregler i viktige fugleområder i årstider da dette er nødvendig.

Både private hager og næringseiendommer kan ha stor betydning for insekt- og fuglelivet. Dette er en lite påaktet del av kulturlandskapet. Kommunen kan motivere innbyggerne til å motvirke det stadig fallende antall fugler ved å sette opp fuglekasser, og å vise hensyn og toleranse overfor nærområdets fugleliv. Et mål om å øke aksepten og forståelsen for å

ivareta restbiotoper med trær, buskas og «ugras», områder som tidligere ofte har blitt vurdert som verdiløse, hører også hjemme i hagene. Altfor mange private og offentlige områder mister trær, busker og ville planter. Asfaltering, steinsetting og omgjøring av hager til en naturfattig grasplen forsynt med robotklipper må motarbeides.

VANNMILJØ

Målet for vannmiljø bør være «god naturtilstand». Det må spres kunnskap om at vannressursloven stiller krav om et naturlig vegetasjonsbelte med trær, busker og planter langs små og store vassdrag. Denne kantvegetasjon er viktig for insekter, fugler og andre dyr. Eiendommer grensende til vassdrag må informeres særskilt om dette av kommunen, som også jevnlig må kontrollere at kantsonene er intakte. Vi ser stadig at folk tar seg til rette i slike områder, og har erfaring for at kommunen gjør lite for å motvirke og gjenopprette vegetasjonen i slike situasjoner.

FORURENSING OG FORSØPLING

Vi ser betydelige forekomster av etterlatte fiskesnører både til lands og til vanns. Denne forsøpling fører til stor direkte skade og lidelse for fuglene. Ofte kan man se fugler med fiskesnører sittende fast i nebb, rundt bein og andre kroppsdelar.

BEVISSTGJØRING OG KUNNSKAPSSPREDNING

Alle deler av planen vil ha betydning for fuglelivet. Bakteppet for vårt innspill er det dramatiske fall i antall fugler de siste årene, både globalt og i våre områder. I fagmiljøene betegnes dette som en svært alvorlig og raskt akselererende naturkrise. Det er dette utgangspunkt kommunen bør ha for planarbeidet og en snarest mulig iverksetting av tiltak.

Til sist vil vi understreke viktigheten av at intensjonene i denne plan nedfeller seg i kommunens øvrige planverk. Under det videre arbeid med detaljplaner og valg av egnede virkemidler oppfordres kommunen til å samarbeide med statlige myndigheter, frivillige organisasjoner, andre organisasjoner samt engasjerte og kunnskapsrike privatpersoner. Vi i BirdLife Norge Øvre Eiker og omegn lokallag vil gjerne bistå med våre kunnskaper og erfaringer så langt vi kan.

Med vennlig hilsen

BirdLife Norge Øvre Eiker og omegn lokallag

Bent Ellingsen, styreleder

Mail: bent.m.ellingsen@gmail.com / Nettside: <http://nofeiker.blogspot.com/>

